

Omówienia i recenzje

ANNA SZYMAŃSKA
IBRKK – Warszawa

Megachange. The world in 2050

(ed.) D. Franklin, J. Andrews, The Economist in association with Profile Books Ltd, London 2012

W 2012 r. ukazała się książka będąca zbiorem tekstów dziennikarzy prestiżowego czasopisma *The Economist*, dotyczących przewidywanej sytuacji społeczno-gospodarczej na świecie w 2050 r. Przedstawiono w niej główne trendy zmieniające świat w różnych wymiarach i próbę prognozy jak będą się one kształtowały w przyszłości, porównując je ze stanem sprzed kilkudziesięciu lat. Książka podzielona jest na cztery części dotyczące przemian, które dokonają się w kondycji społeczeństw i w relacjach międzyludzkich, religii i społeczeństwie, w środowisku naturalnym i systemach politycznych, w gospodarce oraz wiedzy i postępie technologicznym.

Autorami części pierwszej książki są: J. Parker, Ch. Howard, B. Beck, M. Giles i R. L. Green. J. Parker skupia się na prognozowanych zmianach liczby i struktury ludności. Wraz ze wzrostem liczby ludności zmianie ulegnie również jej struktura: społeczeństwa będą się starzeć, zmienią się proporcje ludności między kontynentami, zwiększy się współczynnik urbanizacji. Według autora to właśnie wyżej wymienione zmiany, a nie zmiany ogólnej liczby ludności będą w przyszłości głównymi czynnikami zmian społecznych w skali globu, ale też poszczególnych krajów.

Ch. Howard charakteryzuje prognozowane zmiany w opiece zdrowotnej. Z jednej strony zwraca uwagę na groźbę pojawienia się nowych rodzajów chorób (ale też niebezpiecznych mutacji tych już znanych) oraz uodpornienie się wirusów i bakterii na dotychczasowe terapie, z drugiej natomiast – na dynamiczny rozwój prac badawczych w dziedzinie medycyny. Jednocześnie zauważa, że pogorszenie się stanu zdrowia społeczeństwa może się wiązać również ze zmianami, które nie są bezpośrednio związane ze zdrowiem (np. zmiany klimatu, wzrost urbanizacji, globalizacja). Zmiany te mogą przyczynić się szczególnie do wzrostu zachorowalności na choroby cywilizacyjne.

B. Beck porusza kwestię równouprawnienia kobiet. Przedstawia zwięzłą historię emancypacji kobiet i charakteryzuje ich obecną pozycję w społeczeństwie i na rynku pracy, zwracając uwagę na coraz lepszą ich sytuację, ale też obszary, w których nadal pozostaje wiele do zrobienia (pozycja kobiet w pracy, sytuacja kobiet w krajach rozwijających się).

M. Giles charakteryzuje fenomen portali społecznościowych. Prognozuje rozwój nie tylko tego typu portali, ale też innych miejsc w sieci przeznaczonych do dzielenia się informacjami (np. blogów, encyklopedii internetowych). Komunikacja on-line będzie też odgrywała coraz większą rolę w polityce, w działaniach charytatywnych oraz promocyjnych i grach komputerowych. Jednym z czynników sprzyjających tej tendencji będzie upowszechnianie się mobilnego dostępu do Internetu.

R.L. Green opisuje wpływ globalizacji i cyfryzacji społeczeństw na kulturę. Autor zauważa, że mimo postępującej globalizacji kultura pozostała w wielu aspektach lokalna. Przykładem może być przemysł filmowy, który mimo niewątpliwej dominacji Hollywood prężnie rozwija się również w innych krajach. Ważnym elementem kultury nadchodzących lat będą treści tworzone przez amatorów – rozwój technologii pozwala na łatwiejsze tworzenie i upowszechnianie swojej twórczości. Internet będzie również odgrywał znaczącą rolę w propagowaniu treści tworzonych przez specjalistów (np. filmów, seriali, muzyki).

Część druga książki dotyczy religii i społeczeństwa, a jej autorami są: A. Gottlieb, O. Morton, M. Symonds, E. Lucas i P. Wallace. A Gottlieb pisze na temat wiary i sekularyzacji społeczeństwa. Autor prognozuje rozwój największych światowych religii i marginalizację wierzeń lokalnych. Jednocześnie twierdzi, że osoby niewierzące staną się czwartą siłą religijną na świecie.

O. Morton porusza kwestię zmian klimatycznych i związanych z nimi wyzwań (m.in. wpływu zmian klimatu na rolnictwo, zarządzania ryzykiem zmian klimatycznych). Przedstawia działania zmierzające do ograniczenia emisji dwutlenku węgla, powodującego ocieplenie klimatu, i wskazuje na ich nieskuteczność, szczególnie w krajach rozwijających się. Prognozuje też, że w przyszłości odnawialne źródła energii będą stanowiły znaczną część bilansu energetycznego jedynie w krajach rozwiniętych, które jednocześnie rozpoczną eksploatację nowych złóż.

M. Symonds przedstawia prognozę sytuacji militarnej na świecie. Niezwykle trudno przewidzieć, jakie konflikty będą miały miejsce w przyszłości, ale pewne jest, że ich powody pozostaną takie same jak obecnie, nasili się rywalizacja społeczeństw o kurczące się zasoby (np. wody, surowców). Z tego powodu konieczne będzie wdrażanie nowych, bardziej elastycznych strategii militarnych, a także rozwój nowych rodzajów broni. Coraz częściej wojny będą się przenosiły do cyberprzestrzeni. Autor prognozuje również, że znaczącym zagrożeniem pozostanie broń jądrowa.

E. Lucas pisze z kolei o przyszłości demokracji. Przewiduje równoległy rozwój dwóch typów ustrojów: z jednej strony demokratycznego państwa opiekuńczego,

z drugiej – rządów autorytarnych. Jednocześnie wskazuje na ograniczenia związane z systemami demokratycznymi i podkreśla znaczenie społeczeństwa obywatelskiego w nowoczesnym państwie.

P. Wallace opisuje przyszłość państwa opiekuńczego. Główne zagrożenie dla takiego systemu stanowi starzenie się społeczeństwa – zbyt duża liczba osób starszych spowoduje znaczące obciążenie systemu. Alternatywą jest reforma, w szczególności dotycząca służby zdrowia i systemu emerytalnego, wiążąca się z ograniczeniem wydatków państwa, zwiększeniem ich efektywności oraz budowaniem partnerstwa publiczno-prywatnego między państwem a jego obywatelami.

Część trzecia książki dotyczy środowiska naturalnego i systemów politycznych, a jej autorami są S. Cox, L. Kekic, Z.M. Bedoes, A. Wooldridge i Ph. Coggan. S. Cox opisuje przyszłość rynków rozwijających się. Obecnie rynki te odgrywają istotną rolę w światowej gospodarce, a przewiduje się, że w ciągu następnych czterdziestu lat ich pozycja jeszcze się poprawi. Będzie to związane m.in. ze wzrostem produktywności i wzrostem znaczenia usług.

L. Kekic porusza kwestię globalizacji i przyszłej pozycji Azji na świecie. Globalizacja od kilkudziesięciu lat stanowi najsilniejszy światowy trend ekonomiczny, ale w ciągu ostatnich kilkunastu lat nieco straciła na sile. Autor przedstawia prognozy przyszłego rozwoju tego trendu. Jednocześnie prezentuje prognozy PKB, z których wynika z jednej strony zmniejszenie się dystansu między krajami najbogatszymi i najbiedniejszymi, a z drugiej – dominacja krajów azjatyckich, przede wszystkim Chin i Indii.

Z. M. Bedoes pisze o zmniejszaniu się dystansu pomiędzy życiem w krajach najbogatszych i najuboższych. Przewiduje się, że będzie to wynikało przede wszystkim z szybszego wzrostu gospodarczego w krajach rozwijających się niż rozwiniętych. Jednocześnie zmniejszanie się różnic pomiędzy krajami nie zawsze będzie szło w parze ze spadkiem zróżnicowania materialnego pomiędzy osobami bogatymi i biednymi w danym kraju, które uzależnione będzie przede wszystkim od polityki państwa.

A. Wooldridge zajmuje się przyszłością gospodarki. Wskazuje na rosnącą zmienność i nieprzewidywalność gospodarki i jej otoczenia. Coraz większa innowacyjność gospodarki w połączeniu z nowymi trendami społecznymi może przyczynić się w przyszłości do poprawy jakości życia ludzi, ale może też stawiać nowe wyzwania przed biznesem.

Ph. Coggan charakteryzuje cykliczność gospodarki, przedstawia historyczne kryzysy i podaje przyczyny cykliczności, szczególną uwagę poświęcając dostępności kredytu. Ponieważ jedną z głównych cech kryzysów gospodarczych jest ich nieprzewidywalność, twierdzi, że choć do 2050 r. gospodarka przejdzie kilka cykli, to trudno określić ich przebieg.

Część czwarta książki dotyczy postępu technologicznego, a jej autorami są: G. Carr, T. Cross, K. Cukier, L. Siegele oraz M. Ridley. G. Carr opisuje przyszłość

nauki. Do 2050 r. najważniejszą dyscypliną naukową stanie się biologia, w której dokonuje się obecnie największy postęp, znaczącą rolę będzie odgrywała również astronomia. Autor rozważa też rolę państw azjatyckich, szczególnie Chin, w przyszłym świecie nauki.

T. Cross zajmuje się przyszłością badań nad kosmosem. Przewiduje dalszy rozwój systemu satelitów wykorzystywanych do celów pokojowych, ale też wykorzystywanie przestrzeni kosmicznej do celów militarnych i komercyjnych. Jednocześnie prognozowany jest rozwój badań naukowych nad kosmosem, w których coraz większą rolę zacząną odgrywać Chińczycy.

K. Cukier pisze na temat wpływu Internetu na życie współczesnego człowieka. Podstawowym problemem związanym z rozwojem sieci jest powstawanie wielkiej ilości nowych informacji, które trzeba przechowywać i zarządzać nimi. Autor wskazuje także na wpływ Internetu na biznes i społeczeństwo oraz analizuje rewolucyjne zmiany w telekomunikacji.

L. Siegele opisuje, w jaki sposób nowoczesne technologie zmarginalizowały znaczenie fizycznych odległości między ludźmi. Telefonia internetowa, komórkowa i mobilny Internet niezwykle ułatwiły komunikację międzyludzką. Należy jednak zauważyć, że bujne życie towarzyskie w cyberprzestrzeni nie zawsze przekłada się na kontakty w świecie realnym.

M. Ridley przedstawia optymistyczną prognozę świata za czterdzieści lat. Zwraca uwagę, że pesymistyczne prognozy rzadziej się sprawdzają, a ich popularność wynika w dużym stopniu z faktu, że przyciągają więcej uwagi. Według niego w 2050 r. poziom życia będzie wyższy niż obecnie. Dzięki rozwojowi technologicznemu wiele produktów będzie tańszych, a zasoby będą wykorzystywane w bardziej zrównoważony sposób.

Książka stanowi kompilację prognoz dotyczących przyszłości, które znamy z różnych źródeł. W jednym miejscu zestawiono prognozy dotyczące różnorodnych aspektów przyszłości w celu przedstawienia kompleksowego obrazu świata w 2050 r. Jest więc ona ciekawą propozycją dla szerokiej grupy odbiorców – od przedsiębiorców i polityków, aż do studentów różnych kierunków studiów.

Kody JEL: Y30